

De school, een hefboom om maatschappelijke kwetsbaarheid te verminderen

Nicole Vettenburg
UGent/Majong vzw

Hasselt, UCLL, 12 oktober 2018

Nicole.vettenburg@welwijs.be

Structuur

- 1) Inleiding
- 2) Wat is maatschappelijke kwetsbaarheid?
- 3) Illustratie met onderzoeksbevindingen
- 4) Conclusies

1) Inleiding

- Sociale ongelijkheid in het onderwijs: kinderen uit sociaal zwakke milieus profiteren minder van het onderwijsaanbod
- Gelijke kansen creëren veronderstelt inzicht in het proces van maatschappelijke kwetsbaarheid

2) Maatschappelijke kwetsbaarheid

“maatschappelijk kwetsbaarheid” = risico om in contact met maatschappelijke instellingen vooral, en telkens opnieuw, de negatieve aspecten (controle, sancties) te ondergaan en minder te genieten van het positieve aanbod.

Kenmerken:

– Interactief:

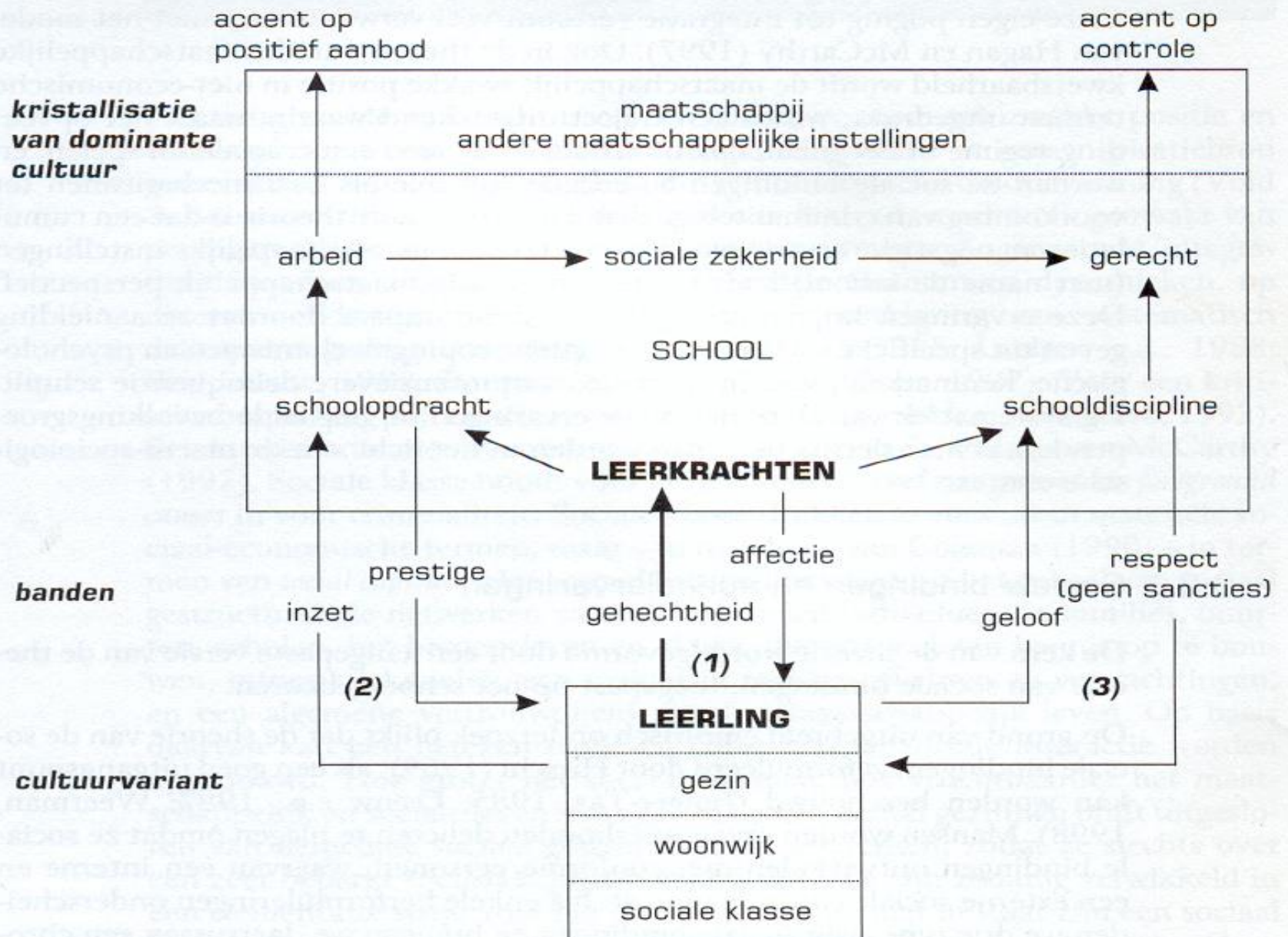
- Steeds 2 polen (maatschappelijke instelling èn individu) bij betrokken

– Cumulatief:

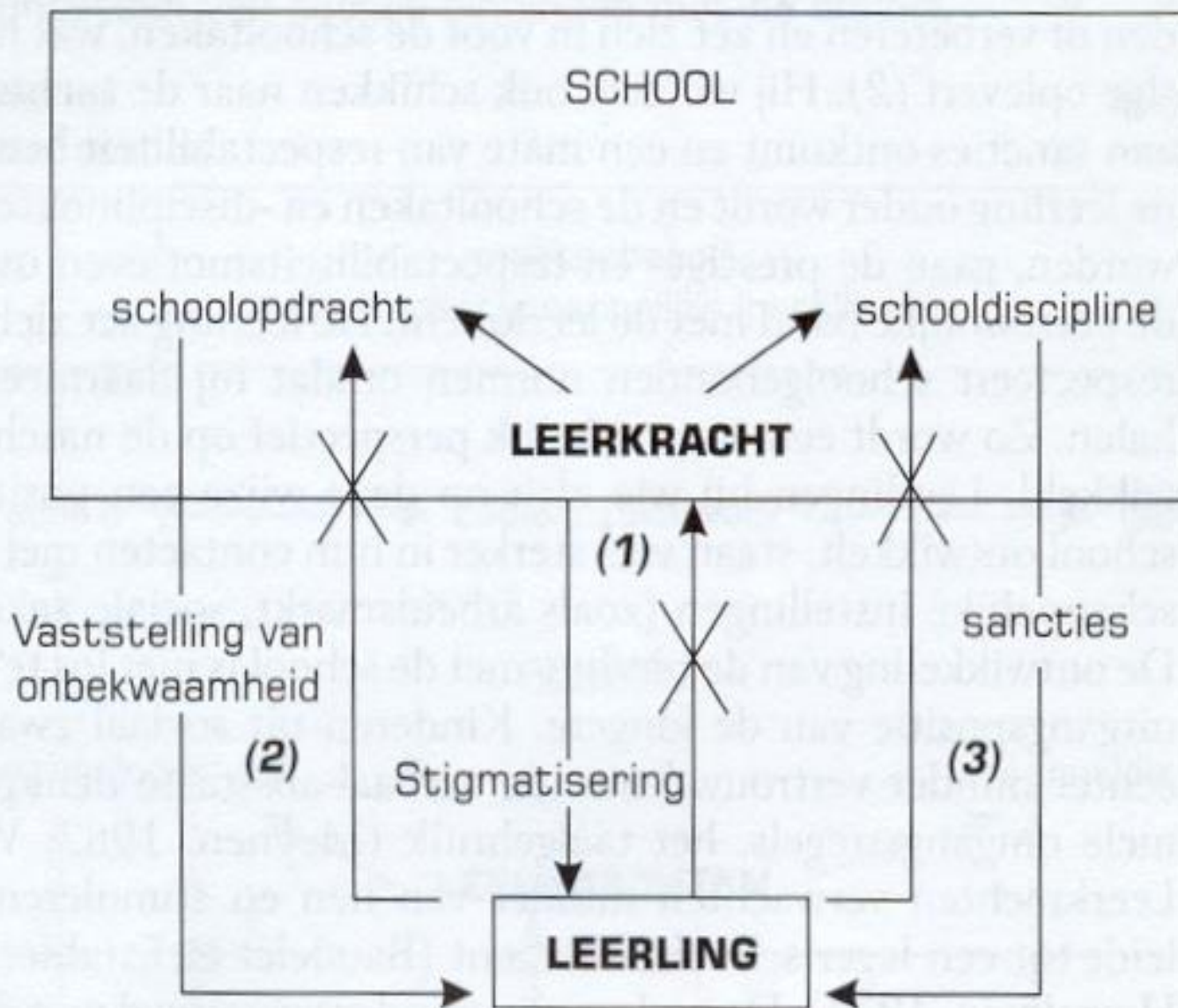
- Eens gekwetst, kwetsbaarder voor de volgende instelling

- Culturele kenmerken > structurele:
 - De culturele kenmerken (bv. Opvoedingsmodel, waardenoriëntatie) van het gezin zijn belangrijker dan de structurele kenmerken (bv. Inkomen, wooncomfort)
- Belang van sociale binding: zie schema's, uitgewerkt voor de school, maar toepasbaar voor elke maatschappelijke instelling (bv. CLB, OCMW, Jeugdwerk, VDAB, enz.)

Figuur 3.1 Het ontstaan van sociale bindingen met de school.

Figuur 3.2 Falende sociale bindingen op school.

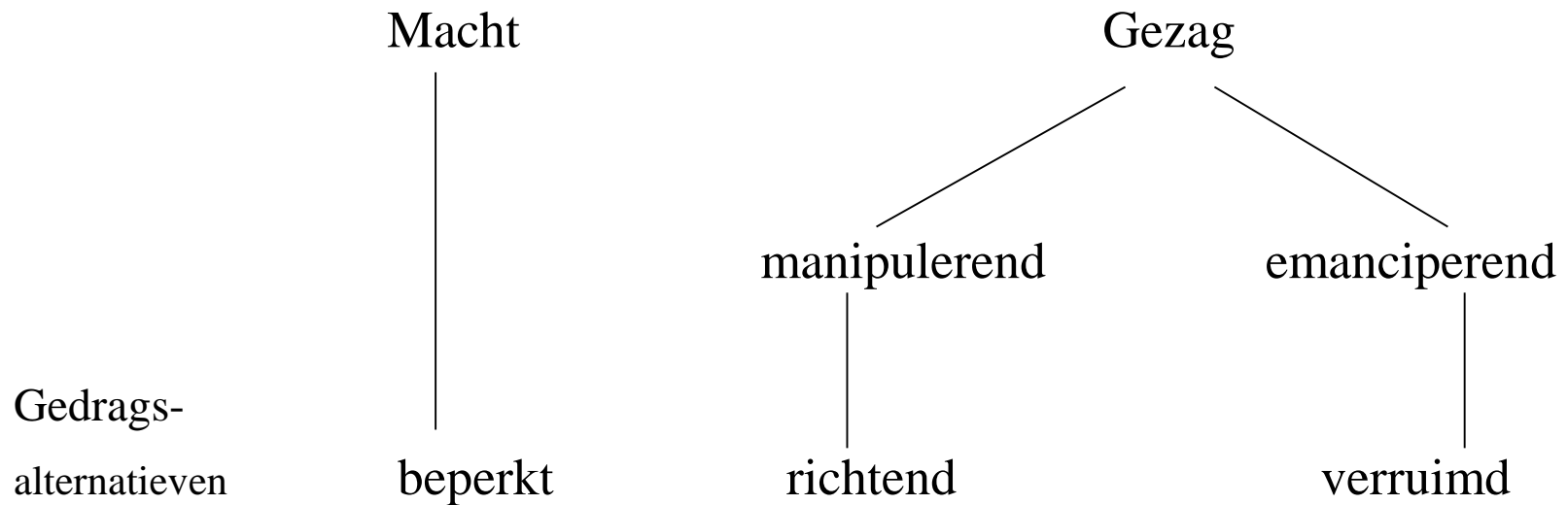
- Maatschappelijke instellingen spelen zelf een actieve rol
- Gaat om een risico, geen fataal traject
- Referentiekader ‘maatschappelijke kwetsbaarheid’ krijgt empirische ondersteuning

3. Onderzoeksbevindingen ter illustratie

- 1) Een emanciperende gezagsrelatie voorkomt probleemgedrag bij leerlingen
- 2) Schoolfactoren blijken belangrijker te zijn dan gezinsfactoren
- 3) De schoolkwetsbaarheid ent zich op de culturele kenmerken van het gezin

1) Een emanciperende gezagsrelatie voorkomt probleemgedrag bij leerlingen

Relatiemodellen

- Emancipatie = proces waarin de zelfstandigheid in het beslissen en de mogelijkheid om hierin het samenlevingsengagement te kiezen, toenemen (Walgrave, L.)
- Emanciperende gezagsrelatie vertrekt vanuit emancipatie, niet vanuit aanpassing

2) Schoolfactoren blijken belangrijker te zijn dan gezinsfactoren

Tabel 2.2: Factoren van invloed op het probleemgedrag

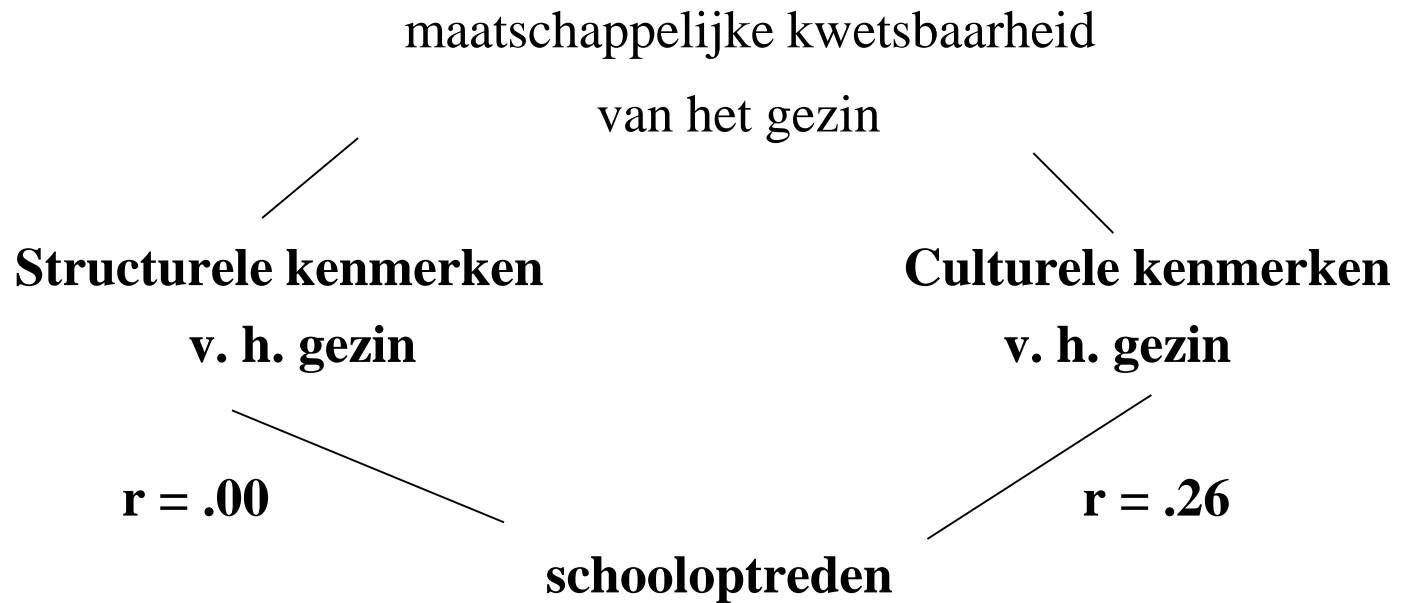
Predictoren	R ²	Bèta(1)	Rangorde
Sanctionering school	.173	.239	1
Engagement school	.270	.177	2
Verwachting delinquente carrière	.315	.160	3
Gehechtheid aan gezagsdragers	.337	.112*	6
Leeftijd	.354	.088**	10
Gehechtheid aan ouders	.367	.119*	5
Geslacht	.381	-.126*	4

Verklaarde variantie gehele analyse: 43%

Adjusted R²: 40%

(1) significantieniveau : $p < .001$; * = $p < .01$; ** = $p < .05$

3) De schoolkwetsbaarheid ent zich op de culturele kenmerken van het gezin

4) Conclusies

a) Algemeen:

MK = Interactief proces: interactie tussen individu (groepen) en maatschappelijke context.

=> aanpak: beide polen betrekken, nl. draagkracht vergroten, draaglast verminderen

- **Cultuur'variant' ipv cultuur'deficiëntie'**
- **Emancipatorisch werken**

b) Niveau van de leerkracht

- Binding staat centraal
 - Cultuur zien als een ‘variant’ impliceert cultuur kennen en aanvaarden
- Basishouding = emancipatorisch werken (inspraak geven, in dialoog gaan, positieve relatie uitbouwen, niet discrimineren, aansluiten bij leefwereld, enz....)
- Continue reflectie op eigen handelen

Bibliografie

- Vettenburg, N. (1988). *Schoolervaringen, delinquentie en maatschappelijke kwetsbaarheid*, Leuven, Onderzoeksgroep Jeugdcriminologie.
- Vettenburg, N. & Walgrave, L. (2009) Maatschappelijke kwetsbaarheid op school, *Welwijs*, 20, 3, 3-8.
- Vettenburg, N., Brondeel, R., Gavray, C. and Pauwels, L. (2013) Societal vulnerability and adolescent offending: The role of violent values, self-control and troublesome youth group involvement, *European Journal of Criminology*, 10, 4, 444-461.
- www.welwijs.be